

Ромски стан, XIX в. Гравюра върху дърво

ЕВРОПА НА РОМИТЕ – БЕЗ ДЪРЖАВА И ГРАНИЦИ

Ромите, или още кало, синти, мануши, както те сами се назовават, са един малко познат народ. Другите ги наричат с други имена: цигани, „египтяни“, зоти. Пръснати днес по всички континенти, те пазят своя древен език – „романи“, но винаги говорят и езика на хората, сред които живеят. Едно цяло за тези, които не ги познават, ромите различават помежду си множество групи, обединени от здрави родствени връзки, традиционен поминък и собствен диалект. Прочути със свободолюбието и гордостта си, с пренебрежението към чуждите ред и правила, ромите не могат да съществуват без другите. В една Европа, където новите национални държави все по-здравео контролират териториите си, те пресичат държавни и културни граници, запазват своя бит, традиции и чар, но никога не престават – в делник и празник – да търсят близост с другите народи.

ПРОИЗХОД И ПОЯВА НА РОМИТЕ В ЕВРОПА. Общоприето е днес становището, че люлката на ромите е Индия, макар да съществуват множество противоречащи една

на друга теории за начина им на живот в древността и за мястото им в древноиндийското общество. Тяхното самоназвание „рома“ произхожда навярно от индийското „дома“, с което наричали особена група странстващи музиканти, певци и ковачи. Това кара изследователите да предполагат, че предците на ромите били сред чергарските племена в Северозападна Индия и Афганистан. Те вероятно оставали извън основните касти на индийското общество и се обединявали в отделни „джати“ – население със свое особено положение, характерно занятие и свои предводители.

Разселването на ромите извън пределите на Индия не може да се обясни единствено с опустошителни чужди нашествия или природни бедствия. Езиковедските и други изследвания показват, че европейските роми произхождат от групи, които напуснали родината си между V и X в. Те странствали няколко столетия в Средния и Близкия изток и се придвижвали на групи от по няколко семейства, които пристигали една след друга в зависимост от конкретните обстоятелства и от възможностите за работа.

През Армения и Мала Азия ромите проникват в Източна Европа. Някои от тях използват презморските пътища до Светите земи и така попадат по островите в Бяло море, на полуостров Пелопонес в Гърция и по-далече – в Испания. Това става най-късно през XI – XIV в. Изглежда, че значителна част от ромите на Балканите още през XIV – XV в. живеят уседнало, което остава характерно за Югоизточна, Средна Европа и Испания. В Западна Европа, Русия и Азия те продължават да водят предимно чергарски живот.